

Rozdział I

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Województwo Wielkopolskie leży w środkowozachodniej części Polski. Graniczy z województwami: zachodniopomorskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim, łódzkim, opolskim, dolnośląskim i lubuskim. Powierzchnia województwa wynosi 29 826 km². Pod względem powierzchni jest drugim województwem w Polsce. Gęstość zaludnienia – 112 osób na km² /nieco mniejsza od średniej krajowej/. Najmniej zaludniony jest powiat złotowski /42 osoby na km²/, najwięcej powiat ostrowski /137 osób na km²/.

Wyszczególnienie	w km	w %
Długość granic w km z województwami:	1503,86	100
pomorskim	63,37	4,2
kujawsko-pomorskim	404,09	26,9
łódzkim	282,46	18,8
opolskim	48,28	3,2
dolnośląskim	223,58	14,9
lubuskim	285,77	19,0
zachodniopomorskim.	196,31	13,0

Województwo położone jest na obszarze Pojezierzy Południowobałtyckich i Nizin Środkowopolskich. Dominują płaskie lub faliste wysoczyzny i równiny /75–100 m n.p.m./.

Najwyższe wzniesienie województwa to Kobyła Góra /pow. Ostrzeszów/ - 284m n.p.m..

Wyszczególnienie	Gmina	Stopnie i minuty	Kilometry
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:			
na północ (szer. pn.)	OKONEK	53°39' N	x
na południe (szer. pn.)	RYCHTAL	51°06' N	x
na zachód (dł. wsch.)	MIĘDZYCHÓD	15°46' E	x
na wschód (dł. wsch.)	CHODÓW	19°06' E	x
Rozciągłość:			
z południa na północ	x	x	291,6
z zachodu na wschód	x	x	295,5

2. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Województwo Wielkopolskie tworzy 31 powiatów ziemskich i 4 grodzkie. W skład powiatów wchodzi 226 gmin, w tym 118 gmin wiejskich, 89 miejsko-wiejskich i 19 miejskich. Największym powiatem jest powiat poznański, najmniejszym rawicki.

Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Powierzchnia w km ²
Gminy:	226	29825,6
miejskie	19	780,1
miejsko-wiejskie	89	14327,9
wiejskie	118	14717,6
Powiaty:	35	29825,6
ziemskie	31	29395,4
grodzkie /miasta na prawach powiatu/	4	430,2

Większość ludności mieszka w miastach -1 936,5 tys., a na wsi – 1 430,4 tys. Do największych aglomeracji miejskich należą: Poznań - ok. 599 tys., Kalisz – ok. 115 tys., Konin – ok. 87 tys., Piła – ok. 81 tys., Ostrów Wlkp.- ok. 78 tys., Leszno – ok. 66 tys.

3. LUDNOŚĆ

LUDNOŚĆ W UKŁADZIE POWIATOWYM

4. KLIMAT

Klimat województwa wielkopolskiego należy do strefy klimatu umiarkowanego w obszarze wzajemnego przenikania się wpływów morskich i kontynentalnych. Przejściowość ta uwidacznia się głównie zmiennymi stanami pogody, które uwarunkowane są rodzajem napływających mas powietrza. W tym przypadku mamy do czynienia z powietrzem o charakterze morskim bądź kontynentalnym.

W związku z tym, że obok szerokości geograficznej i odległości od morza, na klimat danego regionu wpływają takie czynniki jak wysokość nad poziom morza, rzeźba terenu i jego pokrycie, poszczególne tereny województwa wielkopolskiego odznaczają się również zróżnicowaniem, które stanowi podstawę do zakwalifikowania ich do różnych regionów klimatycznych.

CHARAKTERYSTYKA ŚREDNICH TEMPERATUR I OPADÓW W WOJEWÓDZTWIE W CIĄGU ROKU															
Średnie temperatury (° C) i opady (mm) miesięczne i roczne													Liczba dni z t<0°C	Liczba dni z opadami	Liczba dni ze śniegiem
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok			
-1,4	-0,5	3,0	8,0	13,8	17,1	19,0	17,7	13,9	8,6	3,3	0,0	8,5	94	145	42
35	26	32	39	53	49	76	56	46	32	35	38	516			

Kierunki i prędkości wiatru są jednym z ważniejszych elementów klimatu. Obszar Wielkopolski cechują wiatry słabsze od północnej i południowej części Polski. Występuje przewaga wiatrów zachodnich ale w styczniu, lutym i kwietniu przeważają na ogół wiatry wschodnie.

5. WODY

Dzisiejszy układ wód powierzchniowych wiąże się ściśle z rozwojem geomorfologicznym powierzchni ziemi w przeszłości, zwłaszcza z historią zlodowaceń.

Pod względem hydrograficznym województwo wielkopolskie w całości przynależy do dorzecza Odry. Dział wodny II rzędu dzieli województwo na dwie części:

- odwadnianą przez system rzeczny Warty (około 88% obszaru województwa),

- odwadnianą przez systemy rzeczne: Baryczy, Krzyckiego Rowu i Obrzycy (około 12% obszaru województwa).

Warta jest największym dopływem Odry. Jej długość wynosi 824 km z czego około 369 km płynie w granicach województwa wielkopolskiego (w tym około 30 km wzdłuż

granicy z województwem łódzkim). Na odcinku tym rzeka przyjmuje szereg dopływów. Ważniejsze z nich to: Ner, Rgilewka, Kanał Topiec, Kanał Grójecki, Kanał Ślesieński, Powa, Czarna Struga, Meszna, Wrześnica, Prosna, Lutynia, Maskawa, Kanał Mosiński, Wirynka, Kopla, Cybina, Bogdanka, Główna, Struga Goślińska, Wełna, Sama, Oszczynica. Wśród wielu zlewni częściowych Warty na uwagę zasługuje zlewnia jej głównego dopływu – Noteci. Całkowita długość rzeki wynosi 388,4 km, z

czego przez tereny województwa wielkopolskiego płynie około 190 km. Odprowadzają do niej swe wody m.in.: Gwda, Łobżonka, Drawa. Wraz z Kanałem Bydgoskim i Wartą, Noteć tworzy drogę wodną Wisła – Odra, a poprzez Kanał Ślesieński, jezioro Gopło i Górny Kanał Notecki – drogę wodną Warta – Kanał Bydgoski. Jak wskazano wcześniej niewielka południowo – zachodnia część województwa wielkopolskiego (około 3579 km²) przynależy do systemów rzecznych: Baryczy, Krzyckiego Rowu oraz Obrzycy. Wśród nich największy obszar odwadnia Barycz. Z obszaru województwa wielkopolskiego odprowadzają do niej swe wody m.in.: Kuroch, Orla, Rów Polski. Bardzo ważnym elementem omawianego obszaru są jeziora. Stanowią one naturalne, wodne zbiorniki retencyjne dla sieci rzecznej, regulujące jej ustrój głównie poprzez zmniejszenie amplitud stanów wody. Odgrywają też ważną rolę

w gospodarce wodnej i wielu dziedzinach życia ekonomicznego. Ich rozmieszczenie nie jest równomierne. Skupiają się głównie w centrum i na północy województwa, na obszarach ostatniego zlodowacenia.

Na omawianym terenie znajduje się 779 jezior o powierzchni przekraczającej 1 ha. Zdecydowaną przewagę stanowią zbiorniki małe – do 10 ha. Ich liczbę określono na 449, podczas gdy jedynie 62 zbiorniki posiadają powierzchnię powyżej 100 ha. Na uwagę zasługują przede wszystkim długie, wąskie jeziora rynnowe, których misy zostały utworzone przez działalność lodowcową i wody potoków. Przykładem jest Jezioro Powidzkie – największy akwen województwa wielkopolskiego. Na skutek obniżania się poziomu wód gruntowych, zarastania i zamulania, dochodzi do ich zaniku. W ciągu 50 lat powierzchnia jezior w Wielkopolsce zmniejszyła się o 5-10%, a w zlewniach dopływów Warty w okolicach Poznania nawet powyżej 10%. Stały odpływ powierzchniowy w postaci rzek oraz występowanie jezior są możliwe dzięki zasilaniu przez wody podziemne. One też w znacznym stopniu warunkują egzystencję człowieka.

6. LASY

Lasy zajmują powierzchnię około 756 tys. ha (8,51 % polskich lasów), stanowią 25,3 % ogólnej powierzchni województwa. Największe kompleksy leśne znajdują się między Wartą a Notecią – Puszcza Nadnotecka. Dominuje drzewostan iglasty (ok. 80 %), głównie sosnowy.

6.1 Dyrekcje Lasów Państwowych

Zgodnie z przyjętą regionalizacją przyrodniczo - leśną lasy województwa wielkopolskiego zarządzane są administracyjnie przez:

- Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Poznaniu,
- Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Pile
- oraz fragmentarycznie:
- Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Zielonej Górze (rejon Wolsztyna i Zbąszynia),
- Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Toruniu (rejon Trzemeszna).

6.2 Zagrożenie pożarowe lasów

Lasy województwa wielkopolskiego są zakwalifikowane głównie do najwyższych kategorii zagrożenia pożarowego, czyli do I i II kategorii. W Regionalnej Dyrekcji Lasów

Państwowych w Poznaniu 14 nadleśnictw zaliczonych jest do I kategorii zagrożenia pożarowego. Są to:

- Babki (gmina Mosina, powiat poznański),
- Grodziec (powiat koniński),
- Grodzisk, Konin, Konstantynowo (gmina Mosina, powiat poznański),
- Oborniki, Syców (woj. dolnośląskie),
- Turek, Łopuchówko (powiat poznański),
- Kalisz, Antonin (gmina Przygodzice powiat ostrowski),
- Łopuchówko (gmina Murowana Goślina powiat poznański),
- Czarniejewo (powiat gnieźnieński),
- Gniezno.

W Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile 11 nadleśnictw zaliczonych jest do I kategorii zagrożenia pożarowego tj.:

- Jastrowie (powiat złotowski),
- Krucz (gmina Lubasz powiat czarnkowsko-trzcianecki),
- Krzyż (powiat czarnkowsko-trzcianecki),
- Potrzebowice (gmina Wieleń powiat czarnkowsko-trzcianecki),
- Trzcianka, Wronki (powiat szamotulski),
- Zdrojowa Góra (m. Piła),
- Biała (gmina Trzcianka powiat czarnkowsko-trzcianecki),
- Płytnica (gmina Szydłowo powiat pilski),
- Podanin (gmina Chodzież),
- Sarbia (gmina Czarnków powiat czarnkowsko-trzcianecki),
- Kaczory (powiat pilski).

Ponadto 17 nadleśnictw na obszarze województwa zaliczonych jest do II kategorii zagrożenia pożarowego.

Integralną częścią ekosystemu leśnego województwa stanowi Wielkopolski Park Narodowy, a także lasy prywatne - głównie w południowo-zachodniej części województwa. Lasy Wielkopolskiego Parku Narodowego położone na Nizinie Wielkopolsko - Kujawskiej zaliczane są w całości do II stopnia zagrożenia pożarowego. W obrębie miast: Mosina, Puszczykowo i Stęszew oraz gmin: Komorniki, Mosina, Stęszew i Dopiewo znajduje się ok. 7 620 ha lasów. Pod zarządem Wielkopolskiego Parku Narodowego znajduje się 6 569 ha w tym powierzchni leśnej 4 420 ha.

6.3 Parki krajobrazowe

Na terenie województwa wielkopolskiego istnieje 12 parków krajobrazowych, które zajmują łącznie 174 161 ha, tj. 5,8% powierzchni województwa.

Poszczególne parki zajmują:

Nazwa parku	Powierzchnia [ha]	Udział lasów [%]
Sierakowski Park Krajobrazowy	30 413	33
Powidzki Park Krajobrazowy	24 600	30
Przemęcki Park Krajobrazowy	21 450	39
Park Krajobrazowy im. Dezyderego Chłapowskiego	17 200	15
Park Krajobrazowy Doliny Baryczy	17 000	30
Żerkowsko - Czeszewskii Park Krajobrazowy	15 640	40
Nadwarciański Park Krajobrazowy	13 428	10
Rogaliński Park Krajobrazowy	12 750	45
Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka	9 981	80
Lednicki Park Krajobrazowy	7 652	5
Park Krajobrazowy Promno	2 077	60
Pszczewski Park Krajobrazowy	1 970	80

Parki krajobrazowe tworzą na terenach cennych przyrodniczo i nie zdewastowanych przez przemysł czy też bardzo intensywne rolnictwo.

Potencjalne zagrożenia dla poszczególnych parków są następujące:

Nazwa parku	Rodzaj zagrożenia	Przyczyna
Sierakowski Park Krajobrazowy	powodziowe	Naturalne wylewy rzeki Warty i awaria zbiornika w Jeziorsku
	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
	Ekologiczne	Huta Szkła „Warta”, Zakłady Mięne „Bartek” w Sierakowie, ферmy drobiu w Kaczlinie i Daleszynie do 500 DJP, trzy ферmy tuczniaków w Izdebnej, Kurnatowicach i Daleszynie do 500 DJP

Nazwa parku	Rodzaj zagrożenia	Przyczyna
Powidzki Park Krajobrazowy	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
	Ekologiczne	Fermy trzody chlewnej w sierniczach Małych i Wielkich po 500 DJP oraz związane z potencjalną awarią ropociągu „Przyjaźń”
Przemęcki Park Krajobrazowy	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
Park Krajobrazowy im. Dezyderego Chłapowskiego	Brak poważnych zagrożeń	
Park Krajobrazowy Doliny Baryczy	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
Żerkowsko - Czeszewskii Park Krajobrazowy	powodziowe	Naturalne wylewy rzeki Warty i awaria zbiornika w Jeziorsku
	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
Nadwarciański Park Krajobrazowy	powodziowe	Naturalne wylewy rzeki Warty i awaria zbiornika w Jeziorsku
	ekologiczne	Związane z potencjalną awarią ropociągu „Przyjaźń”
	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
Rogaliński Park Krajobrazowy	powodziowe	Naturalne wylewy rzeki Warty
	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych i z gazociągu G W/C DN 500 od Kicina, Annowa do Bolechowa biegnie po terenie otuliny oraz zagrożenie wynikające z bliskości Bazy paliw w Rejowcu
	Ekologiczne	Przebiega ropociąg NA – 520 i NA- 820 z rejonu Kliny w kierunku Mięków
Lednicki Park Krajobrazowy	Ekologiczne	Tucz bojlerów i ubojnia
Park Krajobrazowy Promno	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych
Pszczewski Park Krajobrazowy	Pożarowe	Duży udział powierzchni leśnych

7. ROLNICTWO

Dominują gleby średnio urodzajne – brunatne i płowe oraz gleby słabej jakości – biellicowe. Do właścicieli indywidualnych należy 77,5% użytków rolnych. przeciętne gospodarstwo zajmuje 9,2 ha powierzchni. Główne uprawy to: zboża, buraki cukrowe, ziemniaki, rośliny pastewne i warzywa. Dobrze rozwinięta jest hodowla trzody chlewnej jak również bydła, owiec i drobiu.

W województwie działa ponad 150 tys. indywidualnych gospodarstw rolnych. Stanowią one z jednej strony bardzo dobry rynek zbytu dla producentów artykułów do produkcji rolnej, z drugiej zaś doskonałe zaplecze dla dobrze rozwiniętego przemysłu przetwórczego – 85 proc. udziału w rynku koncentratów obiadowych, 30 proc. udziału w ogólnej produkcji mączki ziemniaczanej i czystych wyrobów spirytusowych oraz ponad 30 proc. produkcji konserw warzywnych.

Ze względu na ukształtowanie terenu Wielkopolska nie jest zbyt atrakcyjnym terenem turystycznym tak dla Polaków, jak i turystów z zagranicy. Szansą na rozwój w tej dziedzinie jest agroturystyka. Pod koniec 2003 r. w województwie było 39 tys. 354 miejsca noclegowe. Z każdego tysiąca wykorzystano jednak tylko 335, wliczając w to miejsca w hotelach. Szansą dla Wielkopolski może być planowana od kilku lat rewitalizacja dorzecza Warty